

Izdajatelj:

Društvo katoliških pedagogov Slovenije

Svet revije

Jože Mlakar

Marjan Peneš

dr. Andrej Perko

Marija Šušteršič

Marija Žabjek

Odgovorni urednik

dr. Silvo Šinkovec

Uredniški odbor

Tatjana Fajdiga

Ksenija Fänrich

Roman Globokar

Alenka Gortan

Dejan Hozjan

Marijana Kolenko

Sebastjan Kristovič

Saška Ocvirk

Jože Pavlovič

Naslov uredništva

Vzgoja, Tržaška cesta 132, 1000 Ljubljana
070 449 331

urednistvo@revija-vzgoja.si

info@revija-vzgoja.si

silvo.sinkovec@rkc.si

http://www.revija-vzgoja.si

ID za DDV

SI64231160

Transakcijski račun

SI56 6100 0000 9750 496

odprt pri Delavski hranilnici d.d.

Oblikovanje in prelom

Tiskarna Oman, Kranj

Tisk

Belin

Lektoriranje

Barbara Rodošek

Revija *Vzgoja* izhaja štirikrat letno. Cena izvoda v letu 2026 je 7,50 €. Naročnina za naročnike v Sloveniji je 29 € (tujina 40 €).

DDV in poština sta všteta v ceno.

Odpoved naročnine sprejemamo samo

pisno za naslednje obračunsko obdobje.

Navodila za pisanje prispevkov lahko dobite

na uredništvu ali na spletni strani.

Prispevkov ne honoriramo.

Če naročniki svojega izvoda ne prejmete na

dom, prosimo, da nas o tem obvestite.

Natisnjenih 1100 izvodov.

ISSN: 1580-0482

Domišljija in resničnost

■ **Silvo Šinkovec** je predavatelj, terapevt, voditelj seminarjev in duhovnih vaj, urednik revije *Vzgoja*, duhovni asistent DKPS in direktor IFP.

Domišljija je pomembna funkcija možganov. Omogoča, da si predstavljamo situacije, prihodnost, nekaj, česar še ne poznamo. Predstavljamo si človeka, ki nam ga nekdo opisuje, bodoče delo, pot na dopust, potek tekmovanja, življenje po izgubi drage osebe itd. Naša predstava je lahko zelo natančna, in ko se življenje odvija, je sicer vedno drugačno, toda zelo v skladu s predstavo. Drugič je predstava popačena in je prihodnost, v katero vstopamo, popolnoma drugačna od naše predstave, lepša ali težja. S tem so povezani tudi občutki gotovosti in negotovosti. Razvojni psihologi, filozofi in umetniki o tem, kako se razvija domišljija, redno razpravljajo. Maria Montessori pravi, da je domišljija sposobnost, ki raste iz resničnih izkušenj, opazovanja in notranjega razvoja. Trdi, da otrok najprej (do šestega leta) gradi razumevanje sveta skozi konkretne izkušnje: delo z rokami, stik z naravo, poskusi z jezikom in gibanje. Otrok si lahko nekaj res ustvarjalno predstavlja šele, ko ima dovolj izkušenj v stiku s konkretnostjo. Ni bila navdušena nad pretiranim fantazijskim bohotenjem za zelo majhne otroke (npr. pravljice o vilah ali magičnih bitjih), ker lahko zamegli razlikovanje med resničnim in namišljenim v obdobju, ko otrok intenzivno gradi realni stik s svetom. V obdobju od tretjega do šestega leta se močno razvijajo jezik, simbolna igra in sposobnost ustvarjanja notranjih slik. Otrok začne pripovedovati zgodbe, uporabljati predmete simbolično, ustvarjati namišljene situacije.

Od šestega do dvanajstega leta se zgodi eksplozija imaginacije. V tem obdobju je domišljija ena najmočnejših učnih poti. To obdobje je čas za 'velika vprašanja'. Otrok preko zgodb, zgodovine, znanosti in večnih vprašanj razvija sposobnost mentalnega predstavljanja stvari, ki jih ne more neposredno videti. Otrok v tem obdobju lahko mentalno potuje skozi čas, razume tudi abstraktne ideje, raziskuje veselje, razmišlja o vrednotah,

zgodovini, življenju in smislu. Montessori poudarja, da se domišljija najbolj razvija skozi svobodno raziskovanje, osredotočenost, gibanje, stik z naravo, izkušnje, besedni zaklad, umetnost, delo, tudi brezdolje, ko najbolj izstopijo osebne notranje motivacije. Preveč pasivne igre pa običajno oslabi otrokovo domišljijo, ker otrok dobiva že pripravljene slike, namesto da bi jih sam ustvarjal v svoji predstavi.

Jean Piaget je domišljijo razumel kot del otrokovega kognitivnega razvoja. Domišljija se razvija skupaj z jezikom, simboli, simbolno igro, imitacijo, sposobnostjo predstavljanja stvari, ki niso neposredno prisotne. Po enajstem letu se pojavi abstraktno mišljenje. Mladostnik lahko razmišlja hipotetično, ustvarja teorije, predstavlja možnosti, razmišlja o zgodovini, o prihodnosti, razvija prepričanja in vrednote. Domišljija ni 'napaka', ampak potreben razvoj mišljenja.

Ricoeur je bil filozof jezika, simbolov, pripovedi in človekovega razumevanja samega sebe, zato pravi, da preko domišljije razumemo svet. Za Ricoeurja domišljija ni zgolj fantaziranje, pobeg iz resničnosti. Domišljija je sposobnost, da svet vidimo drugače, najdemo nove pomene, si predstavljamo možnosti in razumemo sebe skozi zgodbe. Človek živi v svetu simbolov in pripovedi. Ricoeur je menil, da zgodbe oblikujejo našo identiteto, pomagajo razumeti človeške izkušnje, odpirajo moralna in eksistencialna vprašanja.

Pravljica zato ni 'neresnična', ampak izraža resnična čustva, potrebe, oblikuje načela in odkriva vrednote. Otrok mora imeti dober stik z realnostjo, da lahko na podlagi tega ustvarjalno uporablja domišljijo, ki vodi v trdnost in smiselno bivanje. Imaginacija postane znanstvena (resnica), moralna (dobro), ustvarjalna (lepo) in religiozna (sveto). Danes se s tem ukvarja filozofija za otroke, saj so otroci v nekem obdobju pravi filozofi. ◀